

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

**Незадоволений читацький попит на дитячу
літературу в бібліотеках України для дітей
у 2015 році**

(аналітична довідка за результатами моніторингового дослідження)

Київ 2016

У 2015 році на виконання Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку випуску видавничої продукції на умовах державного замовлення» від 12 травня 2011 р. № 3352-VI Національна бібліотека України для дітей провела черговий моніторинг «Незадоволений читацький попит на дитячу книгу в бібліотеках України для дітей у 2015 році».

Списки незадоволеного читацького попиту на дитячу книгу надійшли з 17-ти обласних бібліотек для дітей: Волинської, Дніпропетровської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської областей та НБУ для дітей. Нажаль, не всі обласні бібліотеки для дітей віднесли відповідально до виконання Закону України. Необхідну для дослідження інформацію не надіслали бібліотеки для дітей Вінницької, Житомирської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Чернівецької областей та Центральна бібліотека ім. Т.Г. Шевченка м. Києва.

Під час моніторингу було опрацьовано списки книг загальною кількістю 2271 назва та 13 тем¹. З них:

- художня література – 1846 назв книг:
 - сучасних українських авторів – 930;
 - зарубіжних авторів (у т.ч. російських) – 442;
 - класиків української літератури – 474;
- книг тематичного змісту – 265;
- книг універсального змісту – 160;
- 13 тем.

На основі цієї інформації сформовано зведений список незадоволеного читацького попиту на дитячу книгу в бібліотеках України для дітей за 2015 р., до якого увійшли 106 назв книг та 29 тем (див. додаток № 1):

- української художньої літератури – 45 назв книг (27 – сучасних українських авторів та 18 – класиків української літератури);

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції (Донецька та Луганська області).

- зарубіжної художньої літератури (у т.ч. російських авторів) – 20;
- літератури тематичного змісту – 30;
- літератури універсального змісту – 11;
- 29 тем за галузями знань.

Аналіз списків показує, що найбільший попит у користувачів дитячих бібліотек на художню літературу (81,3% від загальної кількості незадоволених запитів). Половина – це книги сучасних українських авторів (50,4%); 24,0% – твори зарубіжних авторів (у т.ч. російських); 25,7% – твори класиків української літератури.

Значна кількість назв книг незадоволеного читацького попиту – це видання, що входять до програм з української та зарубіжної літератури загальноосвітньої школи та у списки творів додаткового читання учнів:

- класика української літератури – Костенко Л. «Крила», «Чайка на крижині»; Назарук О. «Роксоляна»; Стельмах М. «Гуси-лебеді летять»; Вінграновський М. «Сіроманець»; Малик В. «Таємний посол» та ін.;
- твори сучасних українських авторів – Андієвська Е. «Казки Емми Андієвської»; Гридін С. «Федько, прибулець з Інтернету»; Дерманський О. «Чудове Чудовисько в Країні Жаховиськ»; Кокотюха А. «Таємниця козацького скарбу»; Малик Г. «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії»; Мензатюк З. «Таємниця козацької шаблі» та ін.;
- твори зарубіжних (у т.ч. російських) авторів: Байрон Дж. «Мазепа»; Бредбері Р. «Усмішка»; Діккенс Ч. «Різдвяна пісня у порозі»; Ібсен Г. «Ляльковий дім»; Окуджава Б. «До побачення, хлопчики...» та ін.

Моніторингове дослідження виявило зміни у тематичних рубриках, які вказували бібліотекарі у списках незадоволеного читацького попиту. Реалії сучасного життя українського суспільства, напруження зовнішньої та внутрішньої політичної ситуації, події, що відбуваються у тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, м. Севастополі та в зоні проведення антитерористичної операції, викликали різкий сплеск глибокої зацікавленості у користувачів дитячих бібліотек історією України. Українознавство – найбільш заявлена тема у читацьких запитах. Запити на літературу патріотичного напрямку

– новітня історія України, видання з історії Євромайдану та військових дій в зоні АТО, краєзнавча література, військова справа України – свідочтвами популярності книг цієї тематики у сучасного дитячого читача. Згідно з Указом Президента України № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки» національно-патріотичне виховання дітей та молоді в Україні має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов’язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України. Тому збільшення кількості видань цієї тематики та комплектування ними фондів бібліотек для дітей є вкрай необхідним. Цьому процесу допоможе залучення сучасних авторів до написання дитячих книг з даної тематики та стимулювання видавничих організацій та підприємств до друку оптимальних накладів нових видань.

У структурі літератури універсального змісту традиційно превалюють словники рідної мови різної тематики (11 назв).

Результати моніторингу «Незадоволений читацький попит на дитячу книгу в 2015 році у бібліотеках України для дітей» були використані при підготовці пропозицій Державному комітетові телебачення і радіомовлення України стосовно видання книг для поповнення фондів бібліотек для дітей.

**Узагальнений список незадоволеного
читацького попиту на дитячу літературу
в бібліотеках України для дітей у 2015 році**

Твори класиків української літератури

№ з/п	Автор	Назва	К-ть відмов	Причини відмов
1.	Багмут І	Пригоди чорного кота Лапченка, описані ним самим	285	Недостатня кількість
2.	Барка В.	Жовтий князь	177	Недостатня кількість
3.	Бордуляк Т.	Твори	142	Відсутність у фонді
4.	Вінграновський М.	Сіроманець	438	Недостатня кількість
5.	Вінграновський М.	Космолюди	312	Недостатня кількість
6.	Вовчок М.	Чортова пригода	100	Недостатня кількість
7.	Глібов Л.	Байки	336	Недостатня кількість
8.	Копиленко О.	Твори	304	Недостатня кількість
9.	Костенко Л.	Кольорові миші Дощ полив Крила Бузиновий цар Чайка на крижині Маруся Чурай	570 452 403 377 403 287	Недостатня кількість
10.	Леся Українка	Твори	436	Недостатня кількість
11.	Назарук О.	Роксоляна	168	Відсутність у фонді
12.	Пчілка О.	Збентежена вечеря Казка мого життя	125 101	Відсутність у фонді
13.	Сенченко І.	Діамантовий берег Чорна брами Руді вовки	451 312 257	Недостатня кількість
14.	Сосюра В.	Мазепа	112	Відсутність у фонді
15.	Старицький М.	Облога Буші	195	Недостатня кількість
16.	Стельмах М.	Щедрий вечір Гуси-лебеді	462 607	Недостатня кількість
17.	Стороженко О.	Закоханий чорт	150	Недостатня кількість
18.	Чайковський А.	За сестрою	118	Недостатня кількість

Твори сучасних українських авторів

№ з/п	Автор	Назва	К-ть відмов	Причини відмов
1.	Андієвська Е.	Казка про яян	415	Недостатня кількість
		Казки Емми Андієвської	181 619	Недостатня кількість Відсутність у фонді
2.	Андрусяк І.	Стефа і її Чакалка	68 131	Недостатня кількість Відсутність у фонді
		Вісім днів з життя Бурундука	98	Відсутність у фонді
3.	Бачинський А.	Неймовірні пригоди Остапа і Даринки	301	Недостатня кількість
4.	Вінничук Ю.	Місце для дракона	26	Відсутність у фонді
5.	Воронина Л.	Нямлик і балакуча квіточка	275	Недостатня кількість
		Таємне товариство боягузів або засіб від переляку №9	87	
6.	Гаврош О.	Пригоди тричі славного розбійника Пинті	368	Недостатня кількість
7.	Герасимюк О.	Побачення з давнім Луцьком	456	Недостатня кількість
8.	Герланець В.	Таємниця летючої тарілочки	38	Відсутність у фонді
		Неймовірні пригоди Молі та її друзів	35	Відсутність у фонді
9.	Гридін С.	Федько, прибулець з Інтернету	111	Відсутність у фонді
		Не такий	63	Відсутність у фонді
10.	Гуменюк Н.	Манюня і Марципан	431	Недостатня кількість
		Таємниця княжої гори	311	Недостатня кількість
11.	Дереш Л.	Дивні дні Гані Грак	320	Недостатня кількість
		Культ	63	Відсутність у фонді
		Тереза та парабола	120	Відсутність у фонді
12.	Дерманський О.	Чудове Чудовисько в Країні Жаховиськ	92	Відсутність у фонді
		Володар Макуци, або Пригоди вужа Ониська	84	Відсутність у фонді
		Корова часу	271	Відсутність у фонді
		Твори	200	Недостатня кількість
13.	Забужко О.	Казка про калинову сопілку	307	Недостатня кількість
14.	Кокотюха А.	Мисливці за привидами	57 206	Недостатня кількість Відсутність у фонді
		Клуб боягузів	180 18	Недостатня кількість Відсутність у фонді
		Таємниця козацького скарбу	200	Недостатня кількість
			180	Відсутність у фонді

15.	Липа І.	Мати	373	Недостатня кількість
16.	Луцевська О.	Сево і Ко: шкільні історії	402	Недостатня кількість
17.	Малик В.	Таємний посол Слід веде до моря	449 298	Недостатня кількість Недостатня кількість
18.	Малик Г.	Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії	868 282	Недостатня кількість Відсутність у фонді
19.	Матіос М.	Черевички Божої Матері Солодка Даруся Приватний щоденник. Майдан. Війна...	126 61 35	Недостатня кількість Відсутність у фонді Відсутність у фонді
20.	Мензатюк З.	Таємниця козацької шаблі Як я руйнувала імперію	611 116	Відсутність у фонді Недостатня кількість
21.	Морозенко М.	Іван Сірко – великий характерник Іван Сірко – славетний кошовий	386 303	Недостатня кількість Недостатня кількість
22.	Павленко М.	Домовичок з палітрою	25 43	Недостатня кількість Відсутність у фонді
		Домовичок повертається	20 37	Недостатня кількість Відсутність у фонді
		Русалонька ...(серія)	336	Недостатня кількість
		Миколчині історії	153	Недостатня кількість
23.	Прохасько М. і Т.	Інші дні Анни Хто зробив сніг Куди зникло море	93 111 63	Недостатня кількість Відсутність у фонді Відсутність у фонді
24.	Роздобудько І.	Коли оживають ляльки	160 149	Недостатня кількість Відсутність у фонді
		Ліцей неслухняних дітей Пригоди на невідомому острові	125 136	Недостатня кількість Відсутність у фонді
25.	Рудуневич М.	Я з Небесної сотні	20	Відсутність у фонді
26.	Рутківський В.	Джури козака Швайки	356 342	Недостатня кількість Відсутність у фонді
		Джури і Кудлатик	205	Недостатня кількість
		Джури-характерники	199	Відсутність у фонді
		Сині води	120	Відсутність у фонді
		Ганнуся	87	Відсутність у фонді
Потерчата	86	Відсутність у фонді		
27.	Ходос С. і Ю.	Династія Жужиків	115	Відсутність у фонді

Твори зарубіжних авторів (у т.ч. російських)

№ з/п	Автор	Назва	К-ть відмов	Причини відмов
1.	Байрон Дж.	Мазепа	316	Відсутність у фонді
2.	Бредбері Р.	Усмішка	555	Недостатня кількість
3.	Вольтер	Простак	981	Відсутність у фонді
4.	Дал Р.	Чарлі і шоколадна фабрика	466 290	Недостатня кількість Відсутність у фонді
5.	Джонс Д.	Мандрівний замок Хаула	266	Відсутність у фонді
6.	Діккенс Ч.	Різдвяна пісня у порозі	468 84	Недостатня кількість Відсутність у фонді
7.	Драгунський В.	Денискові оповідання	200	Недостатня кількість
8.	Енде М.	Джим Гудзик і машиніст Лукас	381	Відсутність у фонді
9.	Ібсен Г.	Ляльковий дім	435	Відсутність у фонді
10.	Кальдерон П.	Життя це сон	465 432	Недостатня кількість Відсутність у фонді
11.	Ліндгрєн А.	Твори	267	Недостатня кількість
12.	Мицкевич А.	Кримські сонети Дзяди	301 294	Недостатня кількість
13.	Монтгомері Л.	Енн із Зелених Дахів	200	Відсутність у фонді
14.	Нестлінгер К.	Конрад, або Дитина з бляшанки	470	Недостатня кількість
15.	Окуджава Б.	До побачення, хлопчики	1000	Відсутність у фонді
16.	Олдрідж Дж.	Останній дюйм	488	Недостатня кількість
17.	Портер Е.	Поліанна	591 352	Недостатня кількість Відсутність у фонді
18.	Стендаль Ф.	Червоне і чорне	347	Недостатня кількість
19.	Функе К.	Чорнильний світ (трилогія)	459	Відсутність у фонді
20.	Шоу Б.	Пігмаліон	452	Недостатня кількість

**Література універсального змісту
(енциклопедії, довідники, словники тощо)**

№ з/п	Автор	Назва	К-ть відмов	Причини відмов
1.	Волков С.	За словом до кишені не лізти: дитячий фразеологічний словник	100	Відсутність у фонді
2.	Забіяка В.А.	Фразеологічний словник школяра	78	Відсутність у фонді
3.	Савченко Л.	Російсько-український словник словосполучень. Труднощі перекладу	100	Відсутність у фонді
4.		Етимологічний словник української мови	244	Недостатня кількість
5.		Книжки серії «Аванта-Україна. Ерудиту»	85	Недостатня кількість
6.		Словник омонімів	95	Відсутність у фонді
7.		Словник труднощів української мови	121	Недостатня кількість
8.		Сучасний тлумачний словник української мови	89	Відсутність у фонді
9.		Тлумачний словник української мови	32	Недостатня кількість
10.		Український орфографічний словник	35	Недостатня кількість
11.		Українсько–польський, Польсько-український словники	110	Відсутність у фонді

Література тематичного змісту

№ з/п	Автор	Назва	К-ть відмов	Причини відмов
1.	Бабенко В.	Енциклопедія природи для малюків	352	Недостатня кількість
2.	Білявський Г.О., Бутченко Л.І.	Основи екології	62	Недостатня кількість
3.	Вовк Ю.	Історія України в художньо-історичних образах...	23	Відсутність у фонді
4.	Голінько В.	Безпека людини у життєвому середовищі	23	Недостатня кількість
5.	Гордієнко Н.І.	Велика книга маленького генія	181	Недостатня кількість
6.	Грудій Я.	Усе найцікавіше: чотирилапі	78	Недостатня кількість
7.	Денисенко А.	Мій маленький Київ. Маршрут №1	100	Відсутність у фонді
8.	Думанська О., Терещук Г.	Шептицький від А до Я	46	Відсутність у фонді
9.	Жеплинський Б.	Українські кобзарі, бандуристи, лірники	66	Недостатня кількість
10.	Караванська О.	Стильна книжка для панянки	345	Недостатня кількість
11.	Кашпор О.	Війна очима ТСН. 28 історій по той бік камери	161	Недостатня кількість
12.	Колісниченко М.	Курс юного патріота	41	Недостатня кількість
13.	Курков А.	Дневник Майдана	8	Недостатня кількість
14.	Маценко В.	Книга рекордів України	78	Недостатня кількість
15.	Мунін Г.	Правила дорожнього руху для дітей	64	Відсутність у фонді
16.	Обрадович Р.	SOS для підлітків	94	Недостатня кількість
17.	Островський В.М.	Українські композитори (портрети)	58	Недостатня кількість
18.	Пушнова Т.	94 дні. Євромайдан очима ТСН	271	Недостатня кількість
19.	Репета Н.	Абетка ремесел і професій	68	Недостатня кількість

20.	Стаднік О.	Країни світу. Великий довідник	237	Недостатня кількість
21.	Станкевич Т.А.	Рослини і тварини України	74	Недостатня кількість
22.	Тетельман Г.С.	Дракони	75	Недостатня кількість
23.	Тільдеслі Д.	Загадки мумій	65	Відсутність у фонді
24.	Цеханська О.Ф.	Коні	65	Недостатня кількість
25.	Чуб Н.	Азбука бізнесу	112	Недостатня кількість
26.		Енциклопедія маленькому ерудиту	257	Недостатня кількість
27.		Енциклопедія малювання	304	Недостатня кількість
28.		Життя видатних дітей (серія)	91	Відсутність у фонді
29.		Червона книга України	81	Недостатня кількість
30.		Книга пам'яті «Небесна сотня»	78	Недостатня кількість

Теми за галузями знань

№ з/п	Назва	К-ть відмов	Причини відмов
1.	Українознавство	943	Недостатня кількість
2.	Енциклопедичні, довідкові та пізнавальні видання для хлопців та дівчат	870	Недостатня кількість
3.	Література патріотичного напрямку (Новітня історія України, видання з історії Євромайдану та військових дій в зоні АТО, краєзнавча література, військова справа України)	849	Недостатня кількість
4.	Книги про домашніх та диких тварин	767	Недостатня кількість
5.	Природа та природничі науки	725	Недостатня кількість
6.	Видання на допомогу дитячій творчості	583	Недостатня кількість
7.	Країнознавство	476	Недостатня кількість
8.	Дитяча психологія та родинне виховання	459	Недостатня кількість
9.	Безпека життєдіяльності людини	428	Недостатня кількість
10.	Транспорт	334	Недостатня кількість
11.	Рослини і тварини України, Червона книга України	298	Недостатня кількість
12.	Світові рекорди	281	Недостатня кількість
13.	Країнознавство	257	Недостатня кількість
14.	Українські міфи, легенди, казки	238	Недостатня кількість
15.	Популярно про точні науки, астрономію, літературу, мистецтво	194	Недостатня кількість
16.	Українські письменники, композитори та діячі мистецтв	171	Недостатня кількість
17.	Динозаври	164	Недостатня кількість
18.	Дитина і право	155	Недостатня кількість
19.	Книги про професії	149	Недостатня кількість
20.	Література про спорт	136	Недостатня кількість
21.	Літописні оповідання за часи Київської Русі	112	Недостатня кількість
22.	Океани	99	Недостатня кількість
23.	Видатні особистості світу	87	Недостатня кількість

24.	Книга рекордів України	78	Недостатня кількість
25.	Міфи і легенди народів світу	76	Недостатня кількість
26.	Музичні твори (ноти)	52	Недостатня кількість
27.	Космос	48	Недостатня кількість
28.	Історія українського мистецтва	34	Недостатня кількість
29.	Книги для читання по складах	31	Недостатня кількість

Виконавець:

провідний методист

науково-дослідного відділу

Подорожна Є.Ю.